

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна
кафедра політичної соціології

ЗАТВЕРДЖЕНО

В.О. Ігнатенко, декан соціологічного факультету

В'ячеслав НІКУЛІН

«28» червня 2024 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ПОЛІТОЛОГІЯ

рівень вищої освіти **бакалаврський**
галузь знань **05 соціальні та поведінкові науки**
спеціальність **054 соціологія**
освітня програма **соціально-політичні та маркетингові дослідження**
вид дисципліни **обов'язкова**
факультет **соціологічний**

2024/2025 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження вченою радою соціологічного факультету

Протокол від “26” червня 2024 року, №9

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ:

Запорожченко Руслан Олександрович – доктор філософії з політології, старший викладач закладу вищої освіти кафедри політичної соціології соціологічного факультету.

Програму схвалено на засіданні кафедри політичної соціології

Протокол від “21” червня 2024 року №12

Завідувач кафедри

Дмитро БОЙКО

Програму погоджено науково-методичною комісією соціологічного факультету

Протокол від “24” червня 2024 року №8

Голова науково-методичної комісії

Юлія СОРОКА

Гарант освітньої програми
«Соціально-політичні
та маркетингові дослідження»

Олена МУРАДЯН

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Політологія» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів за спеціальністю 054 Соціологія.

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Мета викладання навчальної дисципліни:

Метою викладання навчальної дисципліни «Політологія» є глибоке та комплексне засвоєння понятійно-категоріального апарату, методології та інструментарію сучасної політичної науки, яка є міждисциплінарним середовищем для аналізу, досліджень та аналітики соціально-політичних трендів і процесів, (світ)системних метаморфоз та інституційних зсувів, які відбуваються у сьогоdnішньому світі.

1.2. Основні **завдання** вивчення дисципліни:

- Опанувати понятійно-категоріальний апарат сучасної політичної науки;
- Опрацювати основні концепції, підходи та теорії політичної науки;
- Опанувати інструментарій та методи політичної науки;
- Вміти аналізувати та порівнювати політологічні концепції та поняття, аналізувати соціально-політичні процеси;
- Навчити студентів вмінню формулювати власні ідеї, критично аналізувати пропоновану інформацію, аналізувати сучасні політичні тренди;
- Стимулювати пошук адекватних публікацій, розвивати вміння користуватися сучасними пошуковими системами, у тому числі Scopus та Web of Science.

1.3. Кількість кредитів:

4 кредити для денної і заочної форм

1.4. Загальна кількість годин:

120 годин для денної і заочної форм

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
Обов'язкова	
Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Рік підготовки	
1-й	1-й
Семестр	
2-й	2-й
Лекції	
32 год.	10 год.
Практичні, семінарські заняття	
32 год.	8 год.
Лабораторні заняття	
-	-
Самостійна робота	
56 год.	102 год.
у тому числі індивідуальні завдання (за рахунок самостійної роботи):	
16 год. для денної форми та 32 год. для заочної	

1.6. Заплановані результати навчання відповідають вимогам освітньо-професійної програми «Соціально-політичні та маркетингові дослідження» спеціальності 054 Соціологія. У відповідності до освітньої програми студенти повинні:

Знати:

- Ключові поняття та основні концепції політичної науки;
- Генезу розвитку політичної науки;
- Теоретико-методологічну базу та інструментарій політичної науки;
- Емпіричні та електоральні дослідження політичного спрямування.

Вміти:

- Коректно використовувати поняття й категорії політичної науки;
- Аналізувати політологічні джерела, співставляти їх між собою;
- Пояснювати суперечливі явища та процеси, критично їх сприймати;
- Досліджувати політичні процеси та явища;
- Використовувати методи політичної компаративістики, аналітики тощо.

Окрім того, запропонована навчальна дисципліна сприяє розвитку у студентів матриці компетентностей, серед яких:

Загальні компетентності:

ЗК04. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК05. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).

ЗК06. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

ЗК08. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК10. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК11. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК12. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство.

Програмні результати навчання:

ПРН04. Пояснювати закономірності та особливості розвитку і функціонування соціальних явищ у контексті професійних задач.

ПРН08. Обґрунтовувати власну позицію, робити та аргументувати самостійні висновки за результатами досліджень і аналізу професійної літератури.

ПРН13. Відтворювати факти (дати, події, принципи й закономірності суспільного розвитку), встановлювати причинно-наслідкові зв'язки між подіями, явищами, робити висновки, аргументувати свої думки.

ПРН14. Демонструвати толерантну поведінку, виявляти повагу до культурних, релігійних, етнічних відмінностей, розрізняти вплив стереотипів та упереджень.

2. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

РОЗДІЛ 1. ПОЛІТИКА ЯК ПОКЛИКАННЯ І ПРОФЕСІЯ.

Тема 1. Політика як покликання та професія: що обрати і чи варто?

Що таке політика? Різні підходи до визначення політики: фукіанський (Мішель Фуко), філософсько-антропологічний (Жак Рансьєр, Ален Бадью), марксистський (Карл Маркс, Антоніо Грамші), неовеберіанський (Рендалл Коллінз, Майкл Манн), веберіанський (Макс Вебер), соціальний конструктивізм (Пітер Бергер, Томас Лукман, Норман Фейнер), теорія

неореалізму (Кеннет Уолц, Джон Міршаймер), теорія соціальної капіталізації (Роберт Путнам, П'єр Бурдьє). Політика як інститут, як система, як структура, як інструмент, як механізм соціальних відносин та процесу конструювання соціальної реальності.

Тема 2. Від Аристотеля до становлення політичної науки у XIX столітті.

Розуміння політики в Античності. Платон, Аристотель та Цицерон. Середньовічне трактування політики (А. Августин та М. Падуанський). Релігійний та світський аспекти дослідження політики. Новий час – нове розуміння політики. Політика як мистецтво в розумінні Н. Макіавеллі. Теорія суспільного вибору (Ж. Руссо, Ш. Монтеск'є, Т. Гоббс, Дж. Локк). Політика як професія у розумінні М. Вебера. Політика як надбудова у розумінні К. Маркса. Політика як процес у розумінні представників світ-системного аналізу. Політика як поведінка в розумінні представників «Чиказької школи». Сучасне розуміння політики.

Тема 3. Карл Маркс та Макс Вебер. Домінування двох парадигм у XX–XXI столітті.

Витоки марксизму. Карл Маркс як політичний філософ. Питання держави та ідеології. Домінування економіки над політикою. Конфліктна теорія. Формації. Марксизм та його різновиди. Вплив марксизму на політичну науку. Витоки веберіанства. Макс Вебер як політолог і соціолог. Питання влади і держави. Порівняльна політологія. Протестантська етика і дух капіталізму. Нормативно-ціннісна матриця політики та влади. Веберіанство та його різновиди. Політика у ракурсі раціональності.

Тема 4. Сила, що ховається за тронем: Що таке влада?

Вступ до поняття влади як центрального об'єкта вивчення політології. Аналіз різних концепцій влади, включаючи класичні та сучасні підходи. Розгляд влади у контексті політичних інститутів, лідерства та ідеологій. Вивчення ключових категорій: влада, авторитет, легітимність, насильство, суверенітет. Розгляд ключових теорій влади: Макс Вебер (веберіанська), Мішель Фуко (теорія капілярної влади та біовлади), Томас Гоббс ("договірна" влада), Антоніо Грамші (гегемонія та диктатура), Карл Шмітт (кооперативна влада), Майкл Манн (джерела соціальної влади).

РОЗДІЛ 2. (СВІТ)СИСТЕМНИЙ ВИМІР ПОЛІТИЧНОЇ НАУКИ.

Тема 5. Політика як гра: різні теорії політичних систем.

Лекція присвячена дослідженню політики як соціальної гри з різними правилами та механізмами, що визначають функціонування політичних систем. Вона охоплює основні теорії політичних систем, що розглядають політику не тільки як процес управління, але і як арену, де відбуваються боротьба за ресурси, вплив та владу. Лекція має на меті дати студентам глибоке розуміння різних типів політичних систем і того, як ці системи формують політичну гру. Концептуалізація та типологізація політичних систем: Джованні Сарторі, Моріс Дюверже, Карл Шмітт, Девід Істон, Сідней Верба, Чарльз Тіллі.

Тема 6. Морфологія демократичних політичних режимів.

Політичний режим як стан політичної системи. Природа політичних режимів. Форми правління та форми організації політичного простору. Типи політичних режимів. Демократичні політичні режими. Демократія як домінуюча форма політичних режимів? Процеси демократизації та модернізації. Структурно-функціональний вимір демократії. Нормативно-ціннісний вимір демократії. Пряма та непряма демократія. Основні моделі демократії: представницька, плюралістична, консоціальна, комунітаристська, елітарна, партисипаторна, поліархія, «раціональна».

Тема 7. Архітектоніка недемократичних політичних режимів.

Визначення авторитарного політичного режиму та його специфіки. Основні параметри недемократичних політичних режимів. Структурно-функціональний та нормативно-ціннісний виміри авторитаризму. Географія авторитаризму у XX та XXI століттях. Різноманіття авторитаризму. Модернізований авторитаризм. Традиційний авторитаризм. Військовий авторитаризм. Корпоративний авторитаризм. Бюрократичний авторитаризм. Постколоніальний авторитаризм. Цифровий авторитаризм. Популізм, суверенізм як інструменти авторитаризму.

Тема 8. Держава як політична система і як політичний інститут.

Що таке держава? Стадії розвитку держави. Типологія держав. Держава як політична система. Держава як політичний інститут. Держава як політична форма організації простору. Рання держава, зріла держава і держава Модерну. Теорії виникнення та розвитку держави. Форми держави та форми державної влади. Функції держави. Війна як стимул виникнення держави. Влада в контексті держави: дисципліна й контроль. Теорія стаціонарного (осілого) бандитизму. Марксистське тлумачення держави. Держава крізь призму історичного інституціоналізму. Світосистемне розуміння держави. Форми державного устрою. Форми державного правління.

РОЗДІЛ 3. ПОЛІТИЧНА ПОВЕДІНКА.

Тема 9. Політична культура.

Що таке політична культура? Типологія політичної культури за Г. Алмондом та С. Вербою. Типологія політичної культури за Ф. Хьюнksom та Ф. Хікспурсом. Типологія політичної культури за У. Розембаумом. Функції політичної культури. Політична культура та політичний режим. Співвідношення політичної культури в демократичних та недемократичних політичних системах. Політична культура та політичні інститути. Інституціоналізація політичної культури.

Тема 10. Політичні ідеології.

Що таке ідеологія? Підходи до визначення ідеології: К. Маркс, Л. Альтюссер, Д. Лукач, С. Жижек, А. Грамші. Ідеологія як соціальний феномен та ідеологія як політичне явище. Ідеологія як практика. Ідеологія як сукупність ідей. Ідеологія як світосприйняття. Політична ідеологія та її функції. Особливості та структурні елементи політичної ідеології. Лібералізм. Консерватизм. Соціалізм. Дотичні політичні ідеології (анархізм, комунізм, фашизм, комунітаризм, лібертаріалізм тощо).

Тема 11. Соціальні рухи: Вулиця як арена політики.

Лекція присвячена соціальним рухам як важливим агентам змін у політиці та суспільстві. Основна увага буде приділена тому, як вулиця стає ареною політичної боротьби та вираження соціальних вимог. Лекція розгляне, як соціальні рухи формуються, які методи вони використовують для мобілізації і впливу, а також які наслідки їхня діяльність має для політичних систем і суспільства в цілому. Що таке соціальні рухи і які їхні основні типи (реформістські, революційні, консервативні)? Як вулиця стає ареною для протестів і політичних виразів? Як соціальні рухи впливають на політичні рішення, соціальні норми та культурні практики? Які стратегії і ресурси використовують соціальні рухи для залучення учасників?

Тема 12. Політичні еліти та політичне лідерство.

Причини виникнення політичних еліт. Політична еліта й політична влада. Характерні особливості політичних еліт. Теорія еліт. Ідеї стосовно політичної еліти в роботах Г. Моска, В. Парето и Р. Міхельса. Трансформація та циркуляція політичних еліт. Залізний закон олігархії. Елітаризм як політологічний концепт. Олігархія, аристократія, плутократія, тимократія, демократія тощо як елітарні політичні режими.

Тема 13. Політичні партії та партійні системи.

Різновиди партійних систем. Специфіка та функції партійних систем. Типології партійних систем. Класифікація партійних систем. Дослідження партійних систем у роботах М. Дюверже, В. Паретто. Партійні системи та розколи в роботах С. Ліпсета й С. Роккана. Політичні колони та політичні партії в роботах А. Лейпхарта. Політичні партії та політичний режим. Політичні партії як політичні структури. Політичні партії як політичні інститути.

Тема 14. Тіньові уряди: Лобісти, бюрократія і корупція.

Лекція присвячена аналізу феномена «тіньових урядів», що охоплює неопублічні або неофіційні форми владарювання та впливу, які можуть перешкоджати прозорості та підзвітності в політичних системах. Основну увагу буде приділено ролі лобістів, бюрократії та корупції у формуванні та функціонуванні тіньових урядів. Лекція має на меті розкрити, як ці елементи взаємодіють між собою і як вони впливають на ефективність державного управління та демократичні процеси. Які стратегії використовують лобісти для впливу на політичні процеси? Як вони формують і реалізують свої інтереси через взаємодію з політиками та державними службовцями? Як бюрократичні структури організовані і які їхні функції в управлінні державою? Як вони можуть бути джерелом як стабільності, так і проблем? Яка роль громадянського суспільства і медіа в боротьбі з тіньовими урядами і корупцією? Як громадські організації можуть сприяти політичній прозорості?

Лекція 15. Глобальні виклики: Політика в епоху глобалізації.

Лекція присвячена аналізу політичних викликів і змін, що виникають в умовах глобалізації. Глобалізація впливає на всі аспекти суспільного життя, і політичні системи стикаються з новими викликами та можливостями. Лекція розгляне ключові аспекти глобалізації, її вплив на державну політику, міжнародні відносини, економічні структури та соціальні зміни. Як глобалізація впливає на міжнародну безпеку і геополітичні конфлікти? Які нові загрози (тероризм, кібербезпека) з'являються в умовах глобалізації? Як глобалізація впливає на міжнародні відносини, дипломатію і геополітичні стратегії?

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
л		п	лаб.	Інд.	С. р.	л		п	лаб.	Інд.	С. р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Розділ 1. Політика як покликання і професія.												
Тема 1. Політика як покликання та професія: що обрати і чи варто?		2	2			4		1	2			8
Тема 2. Від Аристотеля до становлення політичної науки у XIX столітті.		2	2			4		1				6
Тема 3. Карл Маркс та Макс Вебер. Домінування двох парадигм у XX–XXI столітті.		2	2			4		1				8
Тема 4. Сила, що ховається за тронем: Що таке влада?		2	2			4		1				6
Разом за розділом 1		8	8			16		4	2			28
Розділ 2. Інституційний та (світ)системний вимір політичної науки.												
Тема 5. Політика як гра: різні		2	2			4		1				6

теорії політичних систем.													
Тема 6. Морфологія демократичних політичних режимів.		2	2			4		1	4			6	
Тема 7. Архітектоніка недемократичних політичних режимів.		2	2			4							8
Тема 8. Держава як політична система і як політичний інститут.		2	2			4						8	
Разом за розділом 2		8	8			12		4	4			28	
Розділ 3. Політична поведінка.													
Тема 9. Політична культура.		2	2			4		2	1			6	
Тема 10. Політичні ідеології.		2	2			4							6
Тема 11. Соціальні рухи: Вулиця як арена політики		2	2			4							6
Тема 12. Політичні еліти та політичне лідерство.		2	2			4							6
Тема 13. Політичні партії та партійні системи.		2	2			4							6
Тема 14. Тіньові уряди: Лобісти, бюрократія і корупція.		2	2			4							6
Тема 15. Глобальні виклики: Політика в епоху глобалізації.		4	4			4		0	1			10	
Разом за розділом 3		16	16			28		0	1			46	
Усього годин		32	32			56		10	8			102	

4. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Різні підходи до визначення політики. Обговорення фукіанського, філософсько-антропологічного, марксистського, неовеберіанського, веберіанського, соціального конструктивізму, теорії неореалізму та соціальної капіталізації. Як ці теорії формують наше розуміння політики?	2
2	Політичний маркетинг античних філософів. Розроблюємо «проект осучаснення» античних та середньовічних філософів, враховуючи сучасну соціальну динаміку та соціальні зміни.	2
3	Марксизм VS Веберіанство: вплив на сучасність. Аналіз ідеї Карла Маркса щодо держави, ідеології та економіки. Як марксизм вплинув на політичну науку? Вивчення ідей Макса Вебера про владу, державу, протестантську етику і дух капіталізму.	2
4	Концепції влади. Обговорення класичних і сучасних концепцій влади (Макс Вебер, Мішель Фуко, Томас Гоббс, Антоніо Грамші, Карл Шмітт). Як ці концепції пояснюють різні аспекти влади?	2
5	Політика як соціальна гра. Розгляд теорій, які бачать політику як гру з різними правилами і механізмами (Джованні Сарторі, Моріс Дюверже, Карл Шмітт). Які основні принципи цих теорій?	2

6	Процеси демократизації та модернізації. Як ці процеси впливають на демократичні політичні режими? Які їхні наслідки?	2
7	Популізм і суверенізм. Як ці інструменти використовуються в недемократичних системах?	2
8	Теорії виникнення і розвитку держави. Розгляд різних теорій (марксистське, стаціонарного бандитизму, історичний інституціоналізм, світсистемне розуміння).	2
9	типології політичної культури. Розгляд різних типологій політичної культури (Г. Алмонд і С. Верба, Ф. Хьюнкс і Ф. Хікспурс, У. Розембаум). Як політична культура впливає на політичний режим?	2
10	Політичні ідеології і їх структурні елементи. Розгляд основних ідеологій (лібералізм, консерватизм, соціалізм, анархізм, комунізм, фашизм) і їхніх особливостей.	2
11	Вплив соціальних рухів. Як соціальні рухи впливають на політичні рішення, соціальні норми та культурні практики?	2
12	Теорії політичних еліт. Аналіз ідей Г. Моска, В. Парето, Р. Міхельса про політичні еліти. Як трансформація і циркуляція еліт впливають на політику?	2
13	Партійні системи і політичні розколи. Розгляд робіт М. Дюверже, В. Паретто, С. Ліпсета і С. Роккана. Як партійні системи можуть сприяти політичним розколам?	2
14	Роль лобістів і бюрократії. Аналіз впливу лобістів і бюрократичних структур на політичні процеси. Які стратегії використовуються для досягнення впливу?	2
15	Хто переможе у XXI столітті: США проти Китаю (груповий батл).	2
16	<i>Захист індивідуальних завдань (групових проєктів).</i>	2
	Разом	32

5. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин (денна/заочна)
1	Підготовка завдань для семінарських занять (доповіді, аналіз джерел та наукової літератури, виступи тощо)	10/20
2	Опрацювання навчального матеріалу	10/30
3	Контрольна робота у вигляді аналітичного есе	14/10
4	Індивідуальне завдання (дослідницький проєкт та його презентація)	16/32
5	Підготовка до групових батлів	6/10
	Разом	56/102

6. Індивідуальні завдання Розробка «Політичного Симулятора»

Мета завдання.

Студенти повинні створити концепцію інтерактивного політичного симулятора, який відображає реальні або вигадані політичні системи, режими або політичні кризи. Важливою

особливістю симулятора є те, що він може бути задіяний для тренування щодо вирішення актуальних і нагальних політичних і соціальних конфліктів, проблем, криз тощо. Завдання полягає в тому, щоб продемонструвати знання теоретичних аспектів політології, застосувати креативний підхід до розробки механізмів симулятора та продемонструвати розуміння політичної і соціальної динаміки.

Етапи завдання.

1. Формування груп. Студенти об'єднуються в групи по 3-4 особи.
2. Вибір теми. Кожна група вибирає одну з тем, наприклад: демократія, авторитаризм, політичні кризи, соціальні рухи, або будь-який інший аспект політики, що був розглянутий на лекціях. Важливо (!): вибір теми обов'язково узгоджується із викладачем.
3. Аналіз теорії. Визначте основні політичні теорії та концепції, що стосуються обраної теми. Які теорії будуть представлені в симуляторі? Які ключові аспекти потрібно відобразити? Теоретико-методологічна основа симулятора повинна відображати обрану вами категорію, а також допомагати досягнути кінцевої мети групового проекту.
4. Моделювання. Розробіть модель політичної системи або кризової ситуації. Які механізми та правила будуть використовуватися в симуляторі? Які ролі та функції будуть у гравців (наприклад, політичні лідери, активісти, громадяни)? Як відбувається процес узгодженості суб'єктів та об'єктів?
5. Інтерактивність. Визначте, як студенти будуть взаємодіяти в симуляторі. Які рішення вони будуть приймати? Які наслідки їх рішень?
6. Візуалізація. Створіть візуальний прототип симулятора (можна використовувати інструменти для створення графіки, схем або ігор, наприклад, PowerPoint, Canva, або спеціалізовані платформи для розробки симуляторів).
7. Сценарії. Розробіть сценарії для різних ситуацій в симуляторі. Як змінюється ситуація в залежності від дій гравців?
8. Презентація проекту. Кожна група презентує свій політичний симулятор перед класом. Презентація повинна включати: опис концепції та механізмів симулятора; пояснення, як симулятор відображає теоретичні аспекти обраної теми; демонстрацію прототипу (можна організувати коротку демонстрацію або відео з використанням симулятора).
9. Обговорення. Після презентації організуйте обговорення, в якому студенти можуть задавати питання і ділитися своїми враженнями.

Критерії оцінювання індивідуального завдання

Робота виконана на високому рівні. Описані необхідні структурні елементи, проведено порівняльне політологічне дослідження. Робота є логічною, послідовною, з викладом необхідного матеріалу. Використовуються концепції, моделі та підходи політичної науки, є міждисциплінарний підхід. Наявна презентація і проведений захист дослідницького проекту.	8-10 балів
Робота виконана на високому рівні. Наявні необхідні структурні елементи, проведено порівняльне політологічне дослідження. Робота є у більшості логічною, послідовною, з викладом необхідного матеріалу. Утім, використовується недостатня кількість концепцій, моделей або підходів. Наявна презентація і проведений захист дослідницького проекту, утім є плутанина у відповідях на запитання під час захисту.	4-7 балів
Робота виконана на низькому рівні. Загальні вимоги до дослідницького проекту не виконані, або виконані дуже частково. Відсутня презентація проекту, а також не було проведено захист дослідницького проекту	0-3 балів

7. Методи навчання

Навчальний курс «Політологія» організовано у формі лекційних занять з використанням мультимедійного забезпечення (презентація, фото- та відео-матеріали), а також у вигляді семінарських занять, на яких студенти виступають із доповідями або відповідають на питання викладача, беруть участь в групових іграх тощо. Окрім того навчальним планом передбачена контрольна робота, яка виконується студентами у вигляді аналітичного есе. Також передбачено виконання індивідуального завдання – групового проекту. Формою підсумкового контролю є письмовий іспит, який відбувається у зазначений час в період складання сесії студентами. Навчальним курсом також передбачений формат онлайн-навчання з використанням онлайн-платформ Zoom, Telegram, Google-classroom та GoogleMet.

Елементи дистанційного викладання

Етап роботи	Форма роботи	Онлайн-платформа
1. Попередня підготовка	Опитування	Канал у Telegram/Zoom
2. Подача нової інформації	Аудіозапис Тексти Відеоконференція Відеолекція	Google-classroom Google-classroom Zoom Zoom
3. Тренування	Питання для самоперевірки Обговорення (чат, форум) Спостереження за явищем	Telegram / Google-classroom Telegram Youtube
4. Виконання практичного завдання	Пошук відповідей на питання Інтерактивні практичні завдання	Google-classroom Google-classroom
5. Оцінювання	Виконання екзаменаційної роботи Контрольна робота	Zoom/Google-classroom Google-classroom/Zoom
6. Рефлексія	Відповіді на рефлексивні питання	Zoom
7. Зворотній зв'язок	Чат, форум, опитування аудіо-, відео- або текстові повідомлення з коментарем	Telegram / Google-classroom

8. Методи контролю

Методами контролю є перевірка засвоєння студентами лекційного матеріалу на семінарських заняттях шляхом їхньої самостійної підготовки. До такої підготовки відноситься опанування та засвоєння лекційного матеріалу, робота з джерелами та науковою літературою (статті, монографії або розділи монографій тощо).

Окрім того, передбачена контрольна робота, яка проводиться у вигляді письмової роботи – аналітичного есе на обрану студентом тему із запропонованих викладачем. Аналітичне есе повинно бути підготовлене відповідно до вимог та оцінюється за конкретними критеріями.

Підсумковим контролем є письмова екзаменаційна робота, яка складається із трьох запитань. Екзаменаційна робота оцінюється відповідно до конкретних критеріїв оцінювання.

Аналітичне есе.

Аналітичне есе – це контрольна робота, яка є обов'язковою для виконання студентом під час навчального курсу. Аналітичне есе повинне бути надруковане на комп'ютері й в електронному вигляді надіслане на електронну адресу викладача. Аналітичне есе повинно бути розміром мінімум 15 000 знаків без пробілів, а максимум 25 000 знаків без пробілів, надруковане 12 розміром шрифту через інтервал 1,5. Під час підготовки аналітичного есе повинно бути опрацьовано та використано мінімум 5 наукових джерел (статті, монографії, інформаційні портали, джерела тощо), що повинні знайти своє відображення або у виносках, або у списку використаних джерел.

Студент повинен використовувати в своїй роботі концепції, підходи, моделі або ідеї вчених політологів, соціологів, філософів, які згадувалися під час курсу або про які студент вирішив дізнатися самостійно. Необхідно використовувати комбінований підхід, який передбачає використання декількох концепцій, моделей, теорій або підходів, що є валідними по відношенню один до одного. Окрім того, студент повинен чітко та якісно аргументувати як вибір обраної методології, так і власні ідеї, думки, припущення. Наводити приклади, за бажанням використовувати посилання з Інтернет-ресурсів, візуалізувати власні ідеї тощо.

Орієнтовний перелік тем для аналітичного есе

1. Політичні ідеї в літературі: Як романи формують політичні уявлення.
2. Фільми як інструмент політичної пропаганди: Вивчення прикладів сучасного кінематографа.
3. Музика і політика: Роль протестних пісень у соціальних змінах.
4. Культура і націоналізм: Як культурні символи використовуються для побудови національної ідентичності.
5. Ідеологічні конфлікти в серіалах: Відображення сучасних політичних ідей в телевізійних шоу.
6. Тероризм і медіа: Як терористичні організації використовують медіа для досягнення своїх цілей.
7. Бізнес і політика: Вплив великих корпорацій на політичні рішення.
8. Політичний імідж і соціальні медіа: Як платформи соціальних медіа формують політичний імідж лідерів.
9. Технології і демократія: Як нові технології змінюють політичні процеси.
10. Політика і поп-культура: Як поп-культура відображає та впливає на політичні тренди.
11. Ідеологічні риси в архітектурі: Як політичні ідеї відображаються в архітектурних формах.
12. Гендер і політика: Як культурні стереотипи впливають на політичні уявлення про гендер.
13. Кіно як форма політичної пам'яті: Як фільми зберігають та передають історичні події.
14. Політика і споживча культура: Як рекламні кампанії використовують політичні мотиви.
15. Глобалізація і культура: Як глобалізація впливає на національні політичні культури.
16. Екологічна політика і культура: Як екологічні рухи впливають на культурні практики.
17. Інформаційні війни: Як фейки і дезінформація впливають на політичні системи.
18. Політика і мода: Як модні тенденції відображають політичні зміни.
19. Класика політичної економії і сучасний бізнес: Як класичні теорії впливають на сучасний бізнес.
20. Політичні ідеї в науковій фантастиці: Як наукова фантастика відображає та прогнозує політичні тенденції.
21. Політичний активізм і соціальні медіа: Як соціальні медіа впливають на політичний активізм.
22. Конфлікти та музика: Як музика відображає та формує політичні конфлікти.
23. Роль творчих індустрій у формуванні політичного дискурсу: Від театру до YouTube.
24. Дослідження політичних інтерпретацій історичних подій у популярній культурі.
25. Політика та відомі особи: Як публічні особи впливають на політичні процеси.
26. Культурна дипломатія як інструмент міжнародної політики: Роль культурних обмінів у формуванні міжнародних відносин.
27. Політика та сучасний театр: Як сучасний театр реагує на політичні кризи та соціальні зміни.
28. Політичні мотиви в коміксах: Як комікси відображають політичні ідеї.
29. Віртуальна реальність і політика: Як VR-технології можуть змінити політичні комунікації.

30. Політика та вуличне мистецтво: Як графіті і вуличні інсталяції виражають політичні протестні настрої.
31. Політика в поезії: Вплив соціально-політичних обставин на поетичний дискурс.
32. Політичні метафори у класичній музиці: Як композитори виражають політичні ідеї через музику.
33. Філософія та політика в постмодерному романі: Роль літературного стилю у політичних дискусіях.
34. Естетика політики: Як концепції естетики впливають на політичні ідеї та практики.
35. Політичний символізм у живопису: Вивчення художніх творів як відображення політичних ідеологій.
36. Історичний контекст і політичні теорії: Як епоха формує політичні ідеї у філософії та соціальних науках.
37. Методологія вивчення політики через культурні артефакти: Роль культурних текстів у формуванні політичних теорій.
38. Політичні інтеракції у музичних творах: Вивчення тем і мотивів, що відображають соціальні конфлікти.
39. Політика та релігійна ідентичність: Як релігійні уявлення формують політичні переконання і практики.
40. Політичний дискурс у театрі абсурду: Як театральні експерименти викривають політичні та соціальні проблеми.

Критерії оцінювання аналітичного есе

Відповідь є повною, розгорнутою, використовується лекційний матеріал, опрацьовані наукові джерела. Спостерігається розвиток авторської думки, цікаві ідеї та зауваження, критично осмислюється обрана тема.	4-5 балів
Відповідь є повною, розгорнутою, опрацьовані наукові джерела. Спостерігається розвиток авторської думки, є критичні зауваження з боку студента.	2-3 бали
Відповідь є неповною, частково розгорнутою. Наукові джерела є слабо опрацьованими. Відсутні критичні зауваження, проте спостерігається аналітичний потенціал.	0-1 бал

9. Схема нарахування балів

Навчальна дисципліна структурно поділяється на роботу на семінарських заняттях, підготовку доповідей та виступів, роботу над індивідуальним завданням, контрольну роботу у вигляді есе, а також екзаменаційну роботу.

- Підготовка до семінарських занять оцінюється, а також виступ на семінарському занятті оцінюється за шкалою від 0 до 2 балів.
- Підготовка до спеціальних семінарських занять (групових ігор) додатково оцінюється за шкалою від 0 до 5 балів.
- Контрольна робота у вигляді есе оцінюється за шкалою від 0 до 10 балів.
- Індивідуальне завдання у вигляді дослідницького проекту оцінюється за шкалою від 0 до 10 балів.
- Екзаменаційна робота (у письмовій формі) оцінюється за шкалою від 0 до 40 балів.

Разом за семестр студент може отримати максимально 100 балів.

Мінімальна кількість балів, яку потрібно набрати – 20 балів.

Підсумковий семестровий контроль (іспит)

Поточний контроль, самостійна робота, індивідуальні завдання				Екзамен	Сума
Розділи 1-4	Контрольна робота	ІНДЗ	Разом		
40 (включаючи дві групові гри, тах оцінка за кожну з них = 5 балів)	Аналітичне есе				
	10	10	60	40	100

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка
	для чотирирівневої шкали оцінювання
90 – 100	відмінно
70-89	добре
50-69	задовільно
1-49	незадовільно

10. Рекомендована література

ОСНОВНА ЛІТЕРАТУРА

1. Гелей, С., Рутар, С. (2019). Політологія. Київ: Центр навчальної літератури.
2. Рудич, Ф. (2009). Політологія: Підручник. Київ: Либідь.
3. Хома, Н. (2000). Історія політичної думки України. Львів: Новий світ.
4. Шляхтун, П. (2010). Політологія: історія та теорія: Підручник. Київ: ЦУЛ.
5. Atchison, A. (2021). *Political Science is for Everybody: An Introduction to Political Science*. Toronto: University of Toronto Press.

ДОПОМІЖНА ЛІТЕРАТУРА

Книги англомовних авторів:

1. Berman, S. (2023). *The Politics of the Pandemic: A Global Perspective*. Oxford University Press.
2. Brighenti, A. (2022). *Territories, Environments, Politics: Explorations in Territoriality*. Routledge.
3. Brooks, Th. (2022). *Political Emotions: Towards a Decent Public Sphere*. Palgrave Macmillan.
4. Bull, Hedley (1995) *The Anarchical Society: A Study of Order in World Politics*. Ney York: Columbia University Press.
5. Catlin, G. (2019). *The Science and Method of Politics*. Routledge.
6. Chesney, B., & Goh, D. (2022). *Digital Authoritarianism: Technology and State Control*. Cambridge University Press.
7. Cramer, K. (2020). *A Political History of Big Science: The Other Europe*. Palgrave Macmillan.
8. Dahl, R. A. (2021). *On Democracy*. Yale University Press.
9. Eisenstadt, Shmuel (1993) *The Political Systems of Empires*. Routledge.
10. Fukuyama, F. (2022). *Liberalism and Its Discontents*. Farrar, Straus and Giroux.
11. Gidron, N., & Hall, P. A. (2023). *The Politics of the New Right: Populism and Nationalism in Advanced Democracies*. Routledge.
12. Hardt, Michael and Antonio Negri (2000) *Empire*. Cambridge: Harvard University Press.

13. Isaacs R., Frigerio A. (2019). *Theorizing Central Asian Politics: The State, Ideology and Power*. London: Palgrave Macmillan.
14. Kukathas, C. (2023). *The Liberal Archipelago: A Theory of Diversity and Freedom*. Oxford University Press.
15. Laclau, E., & Mouffe, C. (2022). *Hegemony and Socialist Strategy: Towards a Radical Democratic Politics*. Verso.
16. Lal, Deepak (2004) *In Praise of Empires: Globalization and Order*. Palgrave Macmillan.
17. London: Verso.
18. Machin, A. (2022). *Bodies of Democracy: Modes of Embodied Politics*. Transcript Publishing.
19. Mennicken, A. & Salais, R. (2022). *The New Politics Of Numbers: Utopia, Evidence And Democracy*. Palgrave Macmillan.
20. Miller, Todd (2019) *Empire of Borders: How the US is Exporting its Border Around the World*.
21. Modelski, George (1987) *Long Cycles in World Politics*. Palgrave Macmillan.
22. Mounk, Y. (2023). *The People vs. Democracy: Why Our Freedom Is in Danger and How to Save It*. Harvard University Press.
23. Münkler, Herfried (2007) *Empires: The Logic of World Domination from Ancient Rome to the United*
24. Norris, P. (2021). *The Politics of Political Science: How the Discipline's Theories and Methods Shape Our Understanding of Democracy*. Polity Press.
25. North, Douglass, John Wallis, and Barry Weingast (2009) *Violence and Social Orders: A Conceptual Framework for Interpreting Recorded Human History*. Cambridge: Cambridge University Press.
26. *of the European World-Economy in the Sixteenth Century*. Berkeley: University of California Press.
27. Omodeo, P. (2019). *Political Epistemology: The Problem Of Ideology In Science Studies*. Springer.
28. Piketty, T., Goldhammer, A. (2020). *Capital and Ideology*. Cambridge: Harvard University Press.
29. Press.
30. Rhodes, R. anf S. Hodgett. (2021). *What Political Science Can Learn from the Humanities: Blurring Genres*. Springer International Publishing.
31. Runciman, D. (2023). *How Democracy Ends*. Profile Books.
32. Sau, A. (2020). *A Marxist Theory of Ideology: Praxis, Thought, and the Social World*. Routledge.
33. Shorten, R. (2021). *The Ideology of Political Reactionaries*. Routledge.
34. Sikkink, K. (2022). *The Justice Cascade: How Human Rights Prosecutions Are Changing World Politics*. W. W. Norton & Company.
35. Smith, A. D. (2021). *National Identity and Democracy*. Routledge.
36. Stadelmann, M. (2020). *Political Science for Dummies*. Needham: International Data Group.
37. *States*. Cambridge, UK: Polity Press.
38. Tilly, C. (2022). *Coercion, Capital, and European States, AD 990-1992*. Blackwell Publishing.
39. Wallerstein, Immanuel (2004) *World-Systems Analysis: An Introduction*. Durham: Duke University
40. Wallerstein, Immanuel (2011) *The Modern World-System I: Capitalist Agriculture and the Origins*
41. Waltz, K. (2021). *Theory of International Politics*. McGraw-Hill Education.
42. Ziblatt, D. (2023). *How Democracies Die*. Crown Publishing Group.

Книги, перекладені українською:

43. Аджемоглу, Д., Робінсон, Д. (2022). Чому нації занепадають? Походження влади, багатства та бідності. Київ: Наш Формат.
44. Аристотель. (2022). Метафізика. Київ: Темпора.
45. Бауман, З. (2008). Глобалізація. Наслідки для людини і суспільства. Київ: Видавництво НаУКМА.
46. Бек, У. (2011). Влада і контрвлада у добу глобалізації. Київ: Ніка-Центр.
47. Бжезінський, З. (2006). Вибір: світове панування чи світове лідерство. Київ: Видавництво НаУКМА.
48. Вебер, М. (1998). Соціологія: загальноісторичні аналізи. Київ: Основи.
49. Вебер, М. (2017). Протестанська етика і дух капіталізму. Київ: Основи.
50. Гантінгтон, С. (2020). Політичний порядок у мінливих суспільствах. Київ: Наш Формат.
51. Гоббс, Т. (2000). Левіафан, або Суть, будова і повноваження держави церковної та цивільної. Київ: Дух і Літера.
52. Даймонд, Дж. (2019). Переворот. Зламні моменти в країнах, що переживають кризу. Київ: Наш Формат.
53. Кирилюк, Ф., Мельник, В., & Батрименко, О. (2022). Історія зарубіжних політичних вчень. Київ: Центр учбової літератури.
54. Колбеч, Х. (2004). Політика. Основні концепції в суспільних науках. Київ: Видавництво НаУКМА.
55. Локк, Дж. (2020). Два трактати про правління. Київ: Наш Формат.
56. Мартен, Д. (2005). Метаморфози світу: соціологія глобалізації. Київ: Видавництво НаУКМА.
57. Муазі, Д. (2018). Геополітика емоцій. Як культури страху, приниження та надії змінюють світ. Київ: Наш Формат.
58. Олсон, М. (2007). Влада і процвітання. Подолання комуністичних і капіталістичних диктатур. Київ: Видавництво НаУКМА.
59. Платон. (2021). Держава. Київ: Априорі.
60. Скрутон, Р. (2022). Консерватизм. Запрошення до великої традиції. Київ: Наш Формат.
61. Снайдер, Т. (2022). Про тиранію. Двадцять уроків двадцятого століття. Графічна адаптація. Київ: Наш Формат.
62. Спіноза, Б. (2018). Теологічно-політичний трактат. Київ: Наш Формат.
63. Фергюсон, Н. (2022). Приреченість: політика і катастрофи. Київ: Наш Формат.
64. Фукуяма, Ф. (2019). Політичний порядок і політичний занепад. Від промислової революції до глобалізації демократії. Київ: Наш Формат.

Статті вітчизняних політологів:

65. Бойко-Бойчук, Л. (2009). Політична наука Німеччини: основні етапи формування. Політичний менеджмент, (4), 173-184.
66. Виговський, Д. (2008). Суть лобізму як категорії політичної науки. Українська національна ідея: реалії та перспективи розвитку. http://vlp.com.ua/files/09_76.pdf
67. Воронянський, О. В. (2014). Політичні інститути: механізм формування в конкурентному середовищі. Сучасне суспільство, (1), 15-28.
68. Горбатенко, І. А. (2006). Політична наука і освіта в Україні: передумови виникнення, процес становлення, перспективи розвитку. <http://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/1673/Gorbatenko.pdf?sequence=3&isAllowed=y>
69. Зеленько, Г. (2011). Політичні знання чи політична наука?. Політичний менеджмент, (6), 181-183.
70. Кармазіна, М. (2010). Політична наука: предмет, структура, методологія. Політичний менеджмент, (1), 19-33. https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2018/08/karmazina_politychna.pdf

71. Кирилюк, Ф. (2002). Політична наука: трансформації від класицизму до модерну і постмодерну.
72. Круглашов, А. (2016). Інтеграція української політичної науки в Європейський простір. Наукові записки Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. ІФ Кураса НАН України, (3-4), 175-186.
73. Левенець, Ю. (2006). Політична наука: параметри раціоналізму. Наукові записки, 30 (1): 6-10. https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2018/07/levenets_politychna.pdf
74. Пашина, Н. (2012). Концепт політичної ідентичності в українській політичній науці. Політичний менеджмент: наук. журнал, (4-5), 180-191. https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2018/08/pashyna_kontsept.pdf
75. Рудич, Ф. (2003). Політична наука в Україні: стан і перспективи.
76. Світа, А. (2012). Закони політичної науки. Вісник Львівського університету. Серія філософсько-політологічні студії, (2), 57-64.
77. Федорчук, О. (2010). Політична наука в Україні: процес формування та інституціоналізації. Емінак.
78. Четверікова, Л. (2011). Політична наука та проблема ідеології. Українська національна ідея: реалії та перспективи розвитку. <http://dspace.nbu.gov.ua/bitstream/handle/123456789/25764/11-Chetverikova.pdf>

11. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

1. CrashCourse – <https://www.youtube.com/user/crashcourse/videos>
2. Duke University Department of Political Science – <https://www.youtube.com/c/DukeUniversityDepartmentofPoliticalScienceDurham/videos>
3. YaleCourses of Political Philosophy – <https://www.youtube.com/watch?v=xhm55mIdSuk&list=PLp-cIkvQ88-3DJkwB4iUnoHP7mUG6jFsA>
4. ResearchGate – <https://www.researchgate.net/>
5. GoogleScholar – <https://scholar.google.com/>
6. НБУ імені В. Вернадського – <http://www.nbu.gov.ua/>
7. Scopus – <https://www.scopus.com>
8. Центральна виборча комісія України – <https://www.cvk.gov.ua/>
9. Верховна Рада України – <https://www.rada.gov.ua/>
10. Офіс Президента України – <https://www.president.gov.ua/>
11. American Journal of Political Science – <https://ajps.org/>
12. British Journal of Political Science – <https://www.cambridge.org/core/journals/british-journal-of-political-science>
13. Political Science Journal – <https://journals.sagepub.com/home/pnz>
14. Фахове видання “Politicus” – <http://politicus.od.ua/>
15. Foreign Policy Journal – <https://foreignpolicy.com/>
16. New Left Review – <https://newleftreview.org/>
17. International Political Science Association – <https://www.ipsa.org/>
18. American Political Science Association – <https://www.apsanet.org/>
19. European Political Science Association – <https://epsanet.org/>
20. Political Studies Review – <https://journals.sagepub.com/home/psw>
21. Political Theory Journal – <https://journals.sagepub.com/home/ptx>
22. Journal of Political Power – <https://www.tandfonline.com/toc/rpow21/current>
23. Journal of Political Ideologies – <https://www.tandfonline.com/toc/cjpi20/current>
24. Eurasian Studies – <https://brill.com/view/journals/eurs/eurs-overview.xml?rskey=CPbX0f&result=8>
25. Comparative Political Studies – <https://journals.sagepub.com/home/cps>

ОРІЄНТОВАНІ ТЕМИ ПИТАНЬ ДО ІСПИТУ

1. Що таке політика? Охарактеризуйте різні підходи до її визначення.
2. Які основні етапи розвитку політичної думки від Античності до сучасності?
3. Які основні принципи теорії влади Макса Вебера? Як вони застосовуються до сучасних політичних систем?
4. Поясніть основні концепції та теорії політичних систем Джованні Сарторі і Моріса Дюверже.
5. Що таке демократія? Які основні типи і моделі демократії існують у сучасному світі?
6. Які основні особливості авторитарних політичних режимів? Які типи авторитаризму можна виділити?
7. Розгляньте роль держави як політичної системи та інституту. Які теорії її виникнення і розвитку існують?
8. Що таке політична культура? Які її основні типи і як вони впливають на політичні системи?
9. Які основні ідеології політичної думки існують? Порівняйте лібералізм, консерватизм та соціалізм.
10. Які основні функції і ролі політичних партій у демократичних системах?
11. Що таке політичні еліти? Які теорії їх формування і функціонування існують?
12. Що таке соціальні рухи? Які їхні основні типи і як вони впливають на політичні зміни?
13. Які основні теорії міжнародних відносин існують? Поясніть реалістичну, ліберальну і конструктивістську теорії.
14. Що таке тіньові уряди? Яка роль лобістів, бюрократії і корупції у їх формуванні?
15. Як глобалізація впливає на сучасні політичні системи і міжнародні відносини?
16. Які основні концепції та теорії політичної економіки? Як вони пояснюють взаємодію політики та економіки?
17. Які основні підходи до аналізу політичної поведінки існують? Поясніть теорії політичної соціалізації і участі.
18. Що таке політичний протест і як він впливає на політичні системи? Які основні форми протестної діяльності існують?
19. Які основні фактори, що впливають на формування та розвиток політичних ідеологій?
20. Які теоретичні підходи до вивчення політичної легітимності існують?
21. Що таке популізм? Які його основні характеристики і як він впливає на політичні системи?
22. Як сучасні технології, зокрема соціальні мережі, впливають на політику та політичні процеси?
23. Що таке політична теорія та як її розвивалася з часів класичної політології до сьогодні?
24. Які основні підходи до аналізу політичних систем в рамках порівняльної політології?
25. Як змінюється роль національних держав в умовах глобалізації і регіональної інтеграції?

Критерії оцінювання екзаменаційної роботи

Розуміння теми (10 балів)

- **9-10 балів:** Глибоке і точне розуміння теми. Студент демонструє відмінне знання основних теоретичних концепцій і їх застосування до практичних ситуацій.
- **7-8 балів:** Добре розуміння теми. Студент знає основні концепції, але можуть бути незначні неточності або неповне охоплення.
- **5-6 балів:** Основи розуміння теми присутні, але є суттєві прогалини або неповне розуміння теоретичних концепцій.
- **3-4 балів:** Обмежене розуміння теми. Є помітні помилки або серйозні прогалини в знаннях.

- **0-2 балів:** Дуже слабке або відсутнє розуміння теми. Неправильне або недоречне використання концепцій.

Змістовність і точність відповіді (10 балів)

- **9-10 балів:** Відповідь повна, точна і логічно структурована. Всі ключові аспекти питання розглянуті, є чітке і аргументоване обґрунтування.
- **7-8 балів:** Відповідь в цілому точна і змістовна, але можуть бути незначні неточності або прогалини в обґрунтуванні.
- **5-6 балів:** Відповідь частково точна, але є важливі прогалини або неточності в обґрунтуванні.
- **3-4 балів:** Відповідь частково правильна, але має значні прогалини або помилки в обґрунтуванні.
- **0-2 балів:** Відповідь є неточною або неправильною, основні аспекти питання не розглянуті або погано обґрунтовані.

Аналіз та критичне мислення (10 балів)

- **9-10 балів:** Відмінний аналіз і критичне мислення. Студент вдало інтегрує різні теоретичні підходи та концепції, проводить глибокий аналіз і оцінює різні точки зору.
- **7-8 балів:** Добре критичне мислення і аналіз. Студент використовує різні концепції, але аналіз може бути поверхневим або неповним.
- **5-6 балів:** Основний аналіз присутній, але критичне мислення обмежене або частково відсутнє.
- **3-4 балів:** Обмежене або недостатнє критичне мислення і аналіз. Відповідь часто є поверхневою або однобокою.
- **0-2 балів:** Відсутність критичного аналізу. Відповідь не містить аналізу чи оцінки різних точок зору.

Структура і логіка викладу (5 балів)

- **5 балів:** Відповідь добре структурована і логічно побудована. Є чіткий вступ, основна частина та висновок.
- **4 балів:** Структура відповіді в цілому добра, але можуть бути незначні проблеми з логікою або організацією.
- **3 балів:** Структура відповіді частково логічна, але є проблеми з організацією матеріалу.
- **2 балів:** Відповідь погано структурована, логіка викладу неясна або заплутана.
- **0-1 балів:** Відсутня чітка структура або логіка викладу. Відповідь хаотична і важко зрозуміла.

Оформлення та стиль (5 балів)

- **5 балів:** Чітке, граматично правильне оформлення, без орфографічних або пунктуаційних помилок. Стиль відповіді академічний і відповідний темі.
- **4 балів:** Добре оформлення і стиль, але можуть бути незначні граматичні або орфографічні помилки.
- **3 балів:** Оформлення і стиль прийнятні, але є помітні помилки або незначні недоліки.
- **2 балів:** Оформлення і стиль незадовільні. Маються численні помилки, які ускладнюють розуміння.
- **0-1 балів:** Відсутність належного оформлення і стилю. Велика кількість помилок, що ускладнюють розуміння тексту.